

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет обліку та фінансів
Кафедра гуманітарних і соціальних дисциплін

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття ступеня вищої освіти
магістр

на тему: «Особливості перекладу інфінітивних конструкцій (на матеріалі сучасної німецькомовної преси)»

Виконав: здобувач вищої освіти
за освітньо-професійною програмою
Германські мови і переклад
(англійська та німецька мови)
спеціальності 035 Філологія
ступеня вищої освіти Магістр
групи 1
Садовий Д. О.
Керівник: Воловик Л. Б.
Рецензент: Іщенко В. Л.

Полтава 2023 року

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПЕРЕКЛАДУ ІНФІНІТИВНИХ КОНСТРУКЦІЙ У НІМЕЦЬКОМОВНІЙ ПРЕСІ	8
1.1. Визначення поняття «інфінітивна конструкція» та її ознаки у німецькомовній пресі	8
1.2. Граматичні категорії інфінітивних конструкцій у німецькомовній пресі	12
1.3. Синтаксичні функції інфінітивних конструкцій у німецькомовній пресі	23
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ВЖИВАННЯ ІНФІНІТИВНИХ КОНСТРУКЦІЙ У НІМЕЦЬКОМОВНІЙ ПРЕСІ	29
2.1. Структура інфінітивних конструкцій у німецькомовній пресі	29
2.2. Роль інфінітивних конструкцій у німецькомовній пресі	35
РОЗДІЛ 3. ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНФІНІТИВНИХ КОНСТРУКЦІЙ У НІМЕЦЬКОМОВНІЙ ПРЕСІ	40
3.1. Стилiстичні особливості функціонування інфінітивних конструкцій у німецькомовній пресі	40
3.2. Структурно-семантичні особливості інфінітивних словосполучень у різних синтаксичних функціях	44
ВИСНОВКИ	53
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	57
ДОДАТКИ	63

ВСТУП

У сучасному німецькому мовознавстві немає чіткої позиції щодо інфінітивних конструкцій як частини речення, а присвячених їм досліджень недостатньо для повного опису специфіки функціонування інфінітивних конструкцій. На нашу думку, цей факт зумовлює необхідність дослідження специфіки функціонування інфінітивних конструкцій у німецькомовній пресі.

Дослідженням функціонування інфінітивних конструкцій займалися багато вітчизняних та зарубіжних лінгвістів. Проблему функціонування інфінітива вивчали, зокрема, такі науковці: Л. Гофман, Г. Р. Маршалл, В. Адмоні, С. М. Амеліна, М. А. Гагарін, Є. А. Крашеніннікова, О. І. Москальської, Г. Хельбіга; синтаксичні функції інфінітива досліджували: І. В. Волкова, Г. Ф. Ігнатенко, Н. І. Плешкань, Ю. В. Сердечний та інші. Однак, незважаючи на великий інтерес лінгвістів до цієї проблеми, вона все ще залишається недостатньо вивченою.

Актуальність теми. особливостей інфінітивних конструкцій зумовлена необхідністю усестороннього вивчення і визначення конкретних завдань функціонування інфінітивних конструкцій у німецькомовній пресі.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Кваліфікаційна робота виконана в межах програми науково-дослідних робіт кафедри організації обліку та аудиту за темою «Удосконалення організації та методології обліку та контролю господарської діяльності підприємств і фінансово-бюджетних установ».

Мета та завдання дослідження. Метою дослідження є проведення аналізу функціонування інфінітивних конструкцій у німецькомовній пресі.

Основними завданнями даної роботи є:

- ознайомитись з науковими точками зору на проблему функціонування інфінітивних конструкцій німецькомовної преси;
- визначити структурні особливості побудови інфінітивних конструкцій німецькомовної преси;

- дослідити проблему перекладу інфінітивних конструкцій німецькомовної преси у галузі лінгвістики;
- описати стилістичні особливості функціонування інфінітивних конструкцій;
- встановити структурно-семантичні особливості інфінітивних сполучень у різних синтаксичних функціях.

Об'єктом є дослідження виступають німецькомовні інфінітивні конструкції, які розглядаються у німецькомовній пресі.

Предметом є дослідження аспектів функціонування інфінітивних конструкцій у німецькомовній пресі.

Методи дослідження. При підготовці магістерської роботи ми застосували такі методи дослідження: порівняльно-історичний, структурно-функціональний та системний.

У своїй кваліфікаційній роботі ми спиралися на праці українських та зарубіжних мовознавців і літературознавців, які досліджують основні особливості застосування структури лексико-фразеологічного підходу в галузі мовознавства, літературознавства та перекладознавства: В. В. Виноградова, М. Д. Городнікової, Л. Ф. Зіндера, Т. В. Строевої, І. І. Чернишової.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що в роботі вперше здійснено аналіз перекладу інфінітивних конструкцій, їх мікроструктури, об'єднання різних конструкцій, що представляють собою складне найменування явищ об'єктивної дійсності, з подальшим використанням отриманих даних у процесі подальшого дослідження інфінітивних конструкцій у сучасній німецькій мові на матеріалі німецькомовної преси.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що матеріали даної роботи можуть бути використані в подальшій роботі над даною тематикою, при підготовці лекцій, семінарів, практичних занять та для розробки спецкурсів.

Особистий внесок здобувача. Кваліфікаційна робота є самостійно

виконаним науковим дослідженням. Усі розробки та пропозиції, що містяться в роботі належать особисто автору.

Апробація результатів дослідження. Дослідження магістерської роботи апробовано на IV Всеукраїнської науково-практичній конференції «Мова і міжкультурна комунікація, теорія та практика» у м. Полтава (Полтавський державний аграрний університет, ДЗ Луганський національний університет імені Т. Шевченка, Національний університет біоресурсів і природокористування України). Тема доповіді: «Особливості перекладу фахових термінів німецькою мовою».

Публікації. За результатами дисертаційного дослідження опубліковано 1 наукова праця, загальним обсягом 0,2 друк. арк., в тому числі у матеріалах конференцій тези 1 доповіді обсягом 0,2 друк. арк.

Влох І. Ю., Садовий Д. О., Семиразум І. Ю. Особливості перекладу фахових термінів німецькою мовою. *Мова і міжкультурна комунікація: теорія та практика : колективна монографія / за наук. редакцією Н. Сизоненко.* Київ. Видавництво Ліра-К, 2023. С. 18 – 20.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Магістерська робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Основний зміст роботи викладено на 56 сторінках друкованого тексту.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПЕРЕКЛАДУ ІНФІНІТИВНИХ КОНСТРУКЦІЙ У НІМЕЦЬКОМОВНІЙ ПРЕСІ

1.1. Визначення поняття «інфінітивна конструкція» та її ознаки у німецькомовній пресі

Як відомо, кожна мова складається з різних мікроструктур, лексичних значень слів, граматичних правил, які виконують різні службові функції та «утворюють речення певної мови» [32].

Інфінітивна конструкція як форма, що позначає процес, а не предмет, характеризується власними співвідношеннями притаманних їй, об'єктних, детермінантних, предикатних та суб'єктних значень. Інфінітив може доповнюватися іншими словами на основі підрядного граматичного зв'язку – доповненнями, які уточнюють її значення і разом з нею утворюють поширену інфінітивну групу, що має статус конструкції [26].

Інфінітивна форма – це форма дієслова, яка не визначається особою. Вона відрізняється за часом (Prasens, Imperfekt, Perfekt, Plusquamperfekt, Futurum).

Термін інфінітив, мовознавці пов'язують з поняттям неозначеної форми дієслова. Вчені вважають, що ці поняття можна порівнювати, але не ототожнювати. Термін «неозначена форма дієслова» узагальнює дієслівні форми, які не відмінюються за особами, числами, часами або способами, хоча вони можуть змінюватися за іншими ознаками. Інфінітив, з іншого боку, не змінюється [39].

Дієслова в німецькій мові, це єдиний клас слів, який відмінюється і виражає п'ять граматичних категорій. Ці граматичні категорії такі: особа, число, час, рід і стан. Дієслова позначають дію в часі або стан і відіграють синтаксичну роль присудка. У цьому контексті лише закінчені форми дієслова виражають усі п'ять категорій, тоді як незакінчені форми дієслова, до яких

належить інфінітив, не виражають категорій особи, числа та стану. Неозначені форми дієслова в німецькій мові, не відмінюються і включають інфінітив, а також Partizip I та Partizip II [36].

У нашому дослідженні ми використовуємо термін «інфінітивна конструкція», яким послуговуються вчені та лінгвісти при вивченні сучасної німецької мови. Термін «інфінітивна конструкція» має в собі глибокий зміст з наступних причин: з одного боку, термін «інфінітивна конструкція» репрезентує підрядні системні відношення між її складовими компонентами, а з іншого боку, на думку вчених, цей термін зручний у використанні, оскільки «...дозволяє розглядати різноманітні конструкції німецької мови в одному абзаці» [1].

У німецькій дієслівній системі, інфінітив вважається початковою формою дієслова. Інфінітив-це перша форма дієслова. В німецькій мові розрізняють два інфінітиви (Infinitiv I, Infinitiv II, Aktiv und Passiv). Infinitiv II утворюється від Partizip II основного дієслова та інфінітиву допоміжного дієслова (haben, sein).

Німецькі інфінітиви характеризуються категоріями відмінка, перехідності/неперехідності, а інфінітиви, що характеризуються категорією відмінка, також включають категорію стану (Aktiv або Passiv).

Наразі в сучасній німецькій мові існує низка інфінітивних конструкцій, які вживаються як з часткою zu, так і без неї. До них належать, наприклад, інфінітивні речення haben + zu + Infinitiv, sein + zu + Infinitiv, lassen+sich+Infinitiv.

У сучасній німецькій мові існують конструкції зі словами bleiben, stehen, gehen у поєднанні з часткою zu та інфінітивом головного дієслова (або, як його ще називають, смислового дієслова).

Згідно з лінгвістичною літературою, до похідних форм інфінітивних конструкцій належать також безособові конструкції:

- 1) es gilt + zu + Infinitiv; es lohnt sich + zu + Infinitiv;
- 2) es gibt + zu + Infinitiv.

У сучасній науковій літературі науковий статус досліджуваних зворотів точно не визначений, досліджується донині вченими.

У нашому дослідженні ми дотримуємося наукового терміна «напівморфологізовані або напівграматикалізовані конструкції». Назву цього терміну ввів вчений Р.З. Мурясов.

У семантичному плані ці інфінітивні конструкції в сучасній німецькій мові поєднують у семантичному плані дві морфологічні ознаки (пасивні та модальні). Граматичною характеристикою модального значення для інфінітивних конструкцій є, на думку багатьох німецьких дослідників, частка zu.

Науковці виділяють таку систему вживання інфінітивів у німецькій мові. Інфінітив (Infinitiv I) виступає, як частина складного дієслівного присудка:

Для вираження модальності у реченні використовують конструкцію: модальне дієслово + інфінітив (Infinitiv I):

1. «Haben, sein, brauchen, verstehen, wissen, vermögen, scheinen, glauben + zu + Infinitiv»
2. «Sich lassen + інфінітив (InfinitivI)»
3. «Heißen, machen, haben, bleiben + інфінітив (InfinitivI)»
4. «Anfangen, beginnen, pflegen, aufhören u.s.w. + zu + інфінітив (InfinitivI)»

Наведемо приклади з цими конструкціями:

1. «Endlich hatte es aufgehört zu regnen, und die Sonne schien wieder hell»

2. «Für alle Unternehmen wird es in der heutigen Zeit immer wichtiger zu erfahren, wie sich die wirtschaftliche Situation in Zukunft entwickelt, damit sie ihre Handlungen und Strategien anpassen können. Eine Hilfe, mögliche zukünftige Situationen zu erfassen, bietet die so genannte Szenario-Technik» [38].

3. «Doch pragmatisch betrachtet, ist Etikette vor allem eines: eine ökonomische Notwendigkeit. Aus Sicht des Einzelnen, um aufzusteigen, einen Job zu

bekommen ihn zu behalten. Aus Sicht der Unternehmen, um sich im Vertrieb von der Konkurrenz abzuheben und mehr Produkte zu verkaufen».

Інфінітив (Infinitiv I) виступає в об'єктній позиції:

1. «Fliehen, horen, sehen, spiiren, finden + інфінітив (Infinitiv I)»
2. «Lehren, lemen, helfen + інфінітив (InfinitivI)»

Інфінітив, виступає в присубстантивній (атрибутивній) позиції:

1. Після іменників: Absicht, Wunsch, Versuch, Gedanke, Glick, Recht, Möglichkeit, Bitte, Auftrag, Kunst, Gelegenheit.

2. Інфінітив, виступає в якості обставини мети після дієслів руху: laufen, gehen, fahren, reiten, eilen, schicken + інфінітив (Infinitiv I)»

3. Інфінітивні звороти «statt.. .zu», «um.. .zu», «ohne.. .zu».

«Aber wer die ersten Reizsignale wie Noten, Berufserfahrung und derzeitige Position nicht bestmöglich bieten kann, muss sich überlegen, wie er als Bewerber doch noch Interesse weckt. Kreative Bewerbungen erzeugen durchaus Aufmerksamkeit, aber nur durch eine außergewöhnliche Aufmachung lässt sich kaum ein Job ergattern. Wer mit seiner Bewerbung mehr Zeit beanspricht, sollte auch inhaltlich wirklich etwas zu bieten haben. Personalchefs mögen zudem klar strukturierte, übersichtliche Bewerbungen» [38].

Вчені виділяють особливо ознаку «предикативність», розглядають диференціацію особових і неособових форм на основі диференціації категорії скінченності в дієслівній парадигмі за ознакою «предикативність/непредикативність». Важливим є вираження предикативності в дієслівній парадигмі за допомогою морфем особи/числа/часу. Отже, однією з категоріальних ознак скінченно-нескінченних конструкцій є предикативність.

Розрізняють два типи внутрішньопредикативних відношень: граматичну та семантичну предикативність.

Наведемо приклади граматичної та семантичної предикативності.

«Versenden Sie nur personalisierte E-Mails, keine unpersönlichen Massen-Mails. Es ist möglich, es zu verwenden. Verwenden Sie in ihrer Bewerbungs-Mail

kein HTML – Format, sondern stellen Sie Ihr Mail-Programm auf das Nachrichtenformat, Nur «Text» ein. Versenden Sie den Dateinhang im pdf – Format» [38].

«In Unternehmen, die täglich eine Vielzahl von Bewerbungen erhalten, kann es auch passieren, dass seine E-Mail-Bewerbung im Spam- Filter hängen bleibt. Es ist möglich, es zu machen. Über diverse Anbieter im Internet erhalten Sie diese sogar kostenlos (zum Beispiel web. de, gmx. de). Seriös wirken E-Mail-Adressen in der Form vorname. Name @ ... de» [38].

«Leichter gefordert als getan. Die Gruppe heute soll eine spezielle Turbine verkaufen – was sie aufgeschrieben hat, sind technische Fakten. Schlimm für alle, die sich das anhören müssen.

Aber bisweilen noch schlimmer für die Schwafler selbst: Denn am Ende machen nur diejenigen Karriere, die klar und präzise sprechen können. Weil sie sich und ihre Ideen verkaufen können. Weil aufgeräumte Sprache aufgeräumtes Denken bedeutet. Und weil sie eine Botschaft haben (...) » [38].

1.2. Граматичні категорії інфінітивних конструкцій у німецькомовній пресі

Німецький інфінітив утворюється дієсловами і має категоріальну ознаку: предикативність.

У цьому дослідженні ми дотримуємося думки А. А. Опари і вважаємо, що всі граматичні значення, які передаються інфінітивними конструкціями в німецькій мові, можна поділити на такі групи:

1. Модальні значення слова;
2. Аспектуальні значення слова;
3. Значення зміни стану, які виражаються цією конструкцією лише в німецькій мові і можуть бути виражені іншими граматичними способами в

інших мовах.

Модальне значення в німецькій мові представлене ознаками: волі, обов'язку, можливості (у значенні невизначеного припущення, ймовірності події). Ці інфінітивні конструкції виражають ставлення до дії. Основні модальні дієслова німецької мови: können, dürfen, wollen, mögen, sollen, müssen. Модальність можуть виражати й інші слова німецькою мовою. Вони мають значення мовної та розумової діяльності, наприклад, glauben, scheinen, lassen, lernen, vermögen, wissen, verstehen, brauchen.

Привертають увагу з точки зору дослідників конструкції «haben, sein + zu + Infinitiv», які характеризуються варіативністю значень і мають високий ступінь стійкості та ідіоматичності в сучасній німецькій мові. Ідентифікувати значення конструкцій дозволяє як знання контексту, так і певні фактори граматичної семантики [24].

Аспектуальне значення інфінітивних конструкцій в німецькій мові представлене ознаками фази дії або стану. До цієї інфінітивної групи належать інфінітивні конструкції, головним компонентом яких є фазові дієслова (починати, приймати, продовжувати, зупиняти, припиняти): anfangen, beginnen, pflegen, aufhören, bleiben [21].

Вчені вказують, що значення продовження дії «зливається зі значенням недосягнення межі, незавершеності» [22]. У формуванні цієї інфінітивної конструкції бере участь група дієслів, які передають значення продовження дії: підтримувати, залишатися, звикати, тягнути, продовжувати, продовжувати.

Конструкція з інфінітивом, яка складається з видової пари bleiben+Infinitiv I, виражає значення, пов'язане зі збереженням відношення, і має досить вузьку сферу застосування. Конструкція bleiben+Infinitiv I поєднується з інфінітивами дієслів, що позначають положення в просторі (лежати, стояти, сидіти): liegen, stehen, sitzen [22]. У німецькій мові значення продовження дії передається конструкцією bleiben+Infinitiv I. Одним із способів передачі цього значення є інфінітивна конструкція, bleiben+Infinitiv I та дієслів

fortfahren, fortsetzen – продовжувати.

Далі ми розглянемо інфінітив (Infinitiv I) у предикатній (атрибутивній) функції. Ми ототожнюємо ці конструкції з інфінітивними конструкціями, які мають інваріантне значення.

Речення у німецькій мові з прикметниками *erforderlich* (зобов'язаний), *gezwungn* (змушений), *bereit* (готовий), схильний, здатний у поєднанні з інфінітивом (Infinitiv I) означають «суб'єкт - його стан вимушеності, здатності, готовності до дії». За своїм семантичним значенням, конструкції з дієсловами *beabsichtigen* (проховати), *hoffen* (надіятись), *versuchen* (пробувати), *wünschen* (бажати) та багатьма іншими входять до складу конструкцій з модальними дієсловами [3]. Іменники, прикметники або слова категорії стану (*der Mut*, *das Glück*, *der Wunsch*, *die Absicht*, *der Versuch*, використовуються в інфінітивних конструкціях як синоніми, замість модального дієслова або дієслова стану в аналогічній функції [40].

Мовознавці зазначають, що коло предикативних прикметників у німецькій мові, які можуть поєднуватися з інфінітивом, є вузьким і обмеженим. До нього входять такі форми: *sein + froh* (радісний), *bereit* (згодний), *glücklich* (щасливий), *fahig* (здатний) + *zu+ Infinitiv* [29].

Інфінітив також вживається у функції обставини в наступних конструкціях: «*um...zu + Infinitiv*», «*ohne...zu + Infinitiv*», «*(an)statt..zu + Infinitiv*».

Інфінітивна конструкція «*um...zu + інфінітив*» може вживатися, наприклад, у функції обставини мети.

Інфінітивна конструкція з «*um...zu + інфінітив*» має категорію часової послідовності, аспектуальності, тобто «визначає, чи передує цей процес іншому, чи слідує за ним, чи супроводжує його» [28]. На нашу думку, інфінітив у функції обставини послідовності має модальний відтінок можливості.

Інфінітивна конструкція «*(an) statt...zu + Infinitiv*» виконує в реченні функцію обставини дії. Особливістю інфінітивних конструкцій в німецькій

мові є те, що вони можуть слугувати функціональними синонімами підрядних речень, які відрізняються за своїм граматичним значенням та лексичним обсягом, хоча максимально збігаються за лексичним наповненням.

У дослідженні Л. Гаета зазначає, що дієслівні ознаки інфінітива проявляються, коли він входить до складу дієслівного комплексу з часткою *zu* (*zu lesen, zu lachen*), за необхідності з використанням уточнювальних прислівників (*schnell zu fahren, langsam zu essen*), а також за наявності додатків, що є неможливим для іменного інфінітива, оскільки в такому разі можливе лише його узгодження з означуваним словом.

Наприклад. *Pilze im Wald zu suchen ist gefährlich.*

Das Suchen der Pilze/von Pilzen.

На думку вчених, іменні інфінітиви вживаються тоді, коли вони виступають з означуваними словами у формі артиклів чи вказівних займенників (*dieses Lachen, das Herumirren*) або з означеннями у формі прикметників чи іменників у родовому відмінку (*kurzes Spaziergehen, Bellen des Hundes*). Ці твердження також підтверджуються роботою лінгвіста М. Бірвіша, який вважає, що оскільки немаркований (чистий) інфінітив (*Irren ist menschlich*) може трансформуватися в дієслівний інфінітив (*Zu irren ist menschlich*) або іменний інфінітив (*Das Irren ist menschlich*), тому можна сказати, що існує два типи інфінітивів: дієслівний та іменний.

Е. Лейсс переконаний, що інфінітив, має як, іменний, так і дієслівні ознаки. Підтвердженням міжчастиномовної належності інфінітива в німецькій мові можна вважати той факт, що межа між інфінітивом та іменником завжди була нечіткою, оскільки кожен інфінітив може бути субстантивованим (*leben - das Leben, lesen - das Lesen*) і навіть отримувати парадигму іменникових закінчень: *das Leben - des Lebens*. Субстантивований інфінітив пишеться з великої літери і вживається з артиклем середнього роду. Субстантивація інфінітива надзвичайно поширена в сучасній німецькій мові, вона дає можливість позначати дію, процес або стан іменником: *das Leben, das Wissen,*

das Denken. Як правило, субстантивовані інфінітиви не мають множини. Однак іноді, внаслідок демотивації, вони можуть втрачати свої дієслівні характеристики і тоді позначати конкретні предмети та утворювати множину. Значення дії в таких іменниках нейтралізується.

Близькість інфінітива до іменника розглядає у своєму дослідженні Л. Долгополова, яка вважає, що синтетична форма інфінітива, яку ще називають «чистий інфінітив», за своїм походженням є застиглою відмінковою формою іменника. Дослідниця вважає, що основним джерелом інфінітива в німецькій мові є форма іменника в давальному відмінку, яка згодом включається в іменникову парадигму і приєднується до продуктивного на той час типу відмінювання.

Згідно з теорією репрезентації Б. Абрамов, О. Москальська представляють інфінітив у такій структурі:

- 1) власне форма вербальної репрезентації (фінітум);
- 2) форма субстантивованої репрезентації (інфінітив);
- 3) форма дієприкметникового представлення (дієприкметник).

На думку Л. А. Долгополової, дві останні мають іменні форми репрезентації: вони можуть представляти процес/стан як об'єкт (субстантивна форма репрезентації, інфінітив) або як ознаку (дієприкметникова форма репрезентації, дієприкметниковий зворот). Таким чином, за характером позначення, інфінітив протиставляється особовим формам дієслова, а за характером іменної репрезентації - дієприкметниковим формам I та II. Інфінітив характеризується субстантивованою формою з мінімальним ступенем її репрезентації.

Розбіжність поглядів на класифікацію частин мови полягає в тому, що існують граматичні одиниці, які відповідають критеріям кількох мов. Це твердження підтримує І. Р. Вихованець, який вважає, що в системі частин мови можливі проміжні утворення, які або розподіляються відповідними групами між різними частинами мови, або є морфологічними двокомпонентними

загальними формами із закладеними в них потенційними закономірностями віднесення до певної граматичної сфери.

Якщо взяти до уваги синтаксичну роль інфінітива в реченні, то на відміну від дієслівних форм, які виступають лише в ролі присудка, інфінітив вирізняється своєю поліфункціональністю. Він може стояти в реченні окремо або входити до складу словосполучень, виступати в ролі різних членів речення: підмета, додатка, обставини, означення, а також присудка або частини присудка.

У ролі самостійного члена речення інфінітив вживається лише в наказовому способі і є незалежним.

Наприклад. *Zweimal am Tag Tabletten einnehmen! Bitte den Rasen nicht betreten!*

Натомість вживання інфінітива, як частини складного дієслівного присудка є більш поширеним і відбувається після низки певних дієслів, а тому в таких випадках він стає залежним. Наприклад, як складова частина дієслівного присудка інфінітив вживається з модальними дієсловами: *dürfen, können, mögen, müssen, sollen, wollen*. Тобто вираження об'єктивної або суб'єктивної модальності здійснюється за допомогою модальних дієслів, а інфінітив виконує роль повноцінного дієслова.

Наприклад. *In diesem Museum darf man auch fotografieren.*

Du solltest vorsichtiger sein.

Єдиний предикативний комплекс утворює інфінітив з напівмодальними або модифікованими дієсловами, до яких належать: *brauchen, glauben, lassen, scheinen, vermögen, verstehen, wissen*. На відміну від використання інфінітива з модальними дієсловами, перед інфінітивом з цими дієсловами потрібна частка *zu*. *Wir brauchen uns nicht zu beeilen. Es scheint schon spät zu sein*. Здається, вже запізно.

Автори граматики Дудена, окрім вищезгаданих слів, включають такі модифіковані дієслова: *bleiben, bekommen, drohen, gedenken, kommen, pflegen,*

suchen, які також потребують вживання маркованого інфінітива.

Наприклад. Er pflegt immer vor dem Essen ein Glas Wasser zu trinken. Він завжди випиває склянку води перед обідом.

Ich gedenke morgen früh abzufahren. Я маю намір виїхати завтра вранці.

Окрім модальних та модифікованих дієслів, існує низка дієслів, які включають до свого предикативного комплексу інфінітив zu і позначають перебіг дії: anfangen, beginnen, fortfahren, aufhören.

Наприклад. Er hört endlich auf, zu rauchen.

Sie begann, eine neue Fremdsprache zu lernen.

Дієслова haben і sein набувають модального значення в поєднанні з інфінітивом і часткою zu. Аналітична форма haben+zu+інфінітив має активне значення і виражає необхідність:

Наприклад. Man hat die Frage sofort zu beantworten.

Конструкція sein+zu+Infinitiv має пасивне значення і може виражати як необхідність, так і можливість:

Наприклад. Die Frage ist zu beantworten.

Dieses Problem ist leicht zu lösen.

У складі складного дієслівного присудка інфінітив зустрічається в аналітичних конструкціях майбутнього часу Futurum I і Futurum II, де інфінітив несе лексичне навантаження змісту, а допоміжне дієслово werden відповідає за узгодження з підметом. Присудок Futurum I складається лише з двох частин і здебільшого виражає майбутнє:

Наприклад. Er wird am Montag zurückkommen.

Конструкція Futurum II є більш громіздкою, оскільки має три компоненти, два з яких утворюють Infinitiv II. Крім того, значення цієї конструкції може бути досить різним. Наприклад, Futurum II досить часто демонструє завершеність дії в майбутньому:

Наприклад. Sie wird nächste Woche ihre Deutschprüfung abgelegt haben.

Крім того, Futur II може виражати припущення:

Наприклад. Sie sind schnell nach Hause zurückgekommen. Sie werden das Taxi genommen haben. Вони, ймовірно, взяли таксі.

Futurum II також може використовуватися для вираження наказового способу.

Наприклад. In 5 Minuten wirst du dein Zimmer aufgeräumt haben.

Інфінітив функціонує як присудок у поєднанні з претеритальною формою умовного способу дієслова werden (würde) у структурі граматичних конструкцій Konditionalis I та Konditionalis II. Форма Konditionalis I демонструє умовність по відношенню до теперішнього або майбутнього часу:

Наприклад. Er würde ein neues Auto kaufen.

Аналітична форма Konditionalis II дозволяє висловити нереалізоване бажання в минулому часі:

Наприклад. Ich würde sehr gerne Weihnachtsmarkt in Berlin besucht haben.

Синтаксична багатофункціональність німецького інфінітива дозволяє йому виступати не тільки в ролі присудка в реченні, але й підмета, в якій він є самостійним. Як підмет, інфінітив може утворювати інфінітивну групу з іншими словами, стояти як на початку речення, так і в кінці. Якщо інфінітив стоїть після головного речення, то речення починається з корелятива es:

Наприклад. Viel Obst und Gemüse zu essen, ist sehr gesund. Це добре, якщо ви їсте багато їжі та фруктів.

Субстантивований інфінітив у функції підмета особливо яскраво демонструє властивості іменника.

Наприклад. Radfahren ist umweltfreundlich.

Surfen bringt mir Spaß.

Досить часто інфінітив (Infinitiv I) вживається у функції додатка, який може бути поширеним і непоширеним. У цій ролі його можна зустріти після таких дієслів, як bereuen (шкодувати), behaupten (вимагати), bedauern (шкодувати), versprechen (обіцяти), hoffen (надіятися), bitten (просити), vorschlagen (пропонувати).

У таких випадках інфінітив вживається з часткою zu.

Наприклад. Sie behauptet, ihre Stimme erkannt zu haben.

Er hofft, ein neues Leben zu beginnen.

Після таких прикметників і дієприкметників, як bereit, sicher, froh, zufrieden, stolz, gezwungen, verpflichtet, überzeugt, überrascht, entzückt, маркований інфінітив також вживається і виконує роль синтаксичного доповнення.

Наприклад. Wir sind froh, Sie kennengelernt zu haben.

Er war überrascht, ein Geschenk bekommen zu haben.

У поєднанні з дієсловами sehen, hören, fühlen та наявністю доповнення у формі знахідного відмінка інфінітив утворює конструкцію sehen, hören, fühlen + Infinitiv, вживається без частки zu, визначається як чистий або немаркований, а також виконує роль доповнення.

Наприклад. Sie sieht Kinder im Hof spielen. Er hörte sein Herz klopfen. Ви бачите, як діти граються у дворі.

Вживання інфінітива після дієслів lehren, lernen, helfen є особливим, оскільки вживання частки zu з інфінітивом варіюється:

Наприклад. Er lernt Ski laufen.

Sie lehrt ihre Tochter schreiben.

Якщо інфінітив (Infinitiv I) використовується для вираження різних обставин перебігу дії, він утворює окремі інфінітивні конструкції um ... zu + Infinitiv, statt (anstatt) ... zu + Infinitiv, ohne ... zu + Infinitiv. Таким чином, у цьому випадку можна говорити про його синтаксичну функцію обставини. Значення обставини мети, причини та наслідку виражається конструкцією um ... zu + Infinitiv:

Наприклад. Sie besorgte eine neue Brille, um besser zu sehen.

Er geht zur Apotheke, um Medikamente zu kaufen.

Обставина заперечного способу виражається такими інфінітивними словосполученнями, як ohne ... zu + Infinitiv, statt (anstatt) ... zu + Infinitiv:

Наприклад. Sie ging fort, ohne sich zu verabschieden. Вона пішла, не попрощавшись.

Конструкція (anstatt) ... zu + Infinitiv служить обставиною способу дії і вказує на те, що очікувана дія замінюється іншою:

Наприклад. Du solltest dein Zimmer aufräumen, anstatt den ganzen Tag fernzusehen.

Багатофункціональність інфінітива в синтаксичному аспекті доповнюється його роллю означення, яку він набуває після абстрактних іменників (Lust, Wunsch, Gelegenheit, Наприклад: Möglichkeit, Absicht, Hoffnung haben):

Наприклад. Ich habe den Wunsch, ins Gebirge zu fahren.

Er hat Lust, am Wochenende ins Freie zu fahren.

Таким чином, наведений вище аналіз свідчить про те, що інфінітив має потужний потенціал у синтаксичному контексті, оскільки може виступати як головним (підметом, присудком), так і другорядним членом речення (доповненням, обставиною, означенням).

Якщо розглядати інфінітив з точки зору морфології, то на відміну від відмінюваних форм дієслова, які відповідають особі та числу, виражають час і спосіб, інфінітив лише чітко відображає перехідність і неперехідність. Перехідність означає, що дієслово вимагає іменника або іншого повнозначного слова, яке виступає в ролі іменника в знахідному відмінку без прийменника (besuchen, besichtigen, sehen, lesen). Натомість неперехідність проявляється в тому, що стан або дія, позначена дієсловом, не переходить до іншого суб'єкта і структура речення не вимагає залежного слова в знахідному відмінку (gehen, fahren, laufen, sitzen).

Можливість утворення аналітичних форм інфінітива зближує його за спільними ознаками з кінцевими формами дієслова, оскільки він є категорією стану і часу. Особливість категорії часу для інфінітива виражається в тому, що він виражає не абсолютний час, а лише часове відношення дій. Це часове

значення відображається у двох формах: Infinitiv Präsens=Infinitiv I та Infinitiv Perfekt=Infinitiv II. Вживання Infinitiv I відповідає за одночасність або безперервність дії (Es freut mich, Sie kennen zu lernen. - Я радий зустрічі з вами), а Infinitiv II, утворений за допомогою Partizip II та інфінітивів дієслів haben або sein, демонструє передчасність / завершеність дії (Es freut mich, Sie kennen gelernt zu haben. - Я радий зустрічі з вами).

Утворення аналітичних форм базується на принципі вибору допоміжного дієслова, так само, як і при утворенні перфекта, тобто використовується допоміжне дієслово haben: а) перехідні дієслова: gelobt haben, gemalt haben, repariert haben; б) зворотні дієслова: sich gekämmt haben, sich angezogen haben; sich vorgestellt haben; в) безособові дієслова, що означають явища природи: geregnet haben, geblitzt haben, geschneit haben; г) безособові дієслова, що означають відчуття людини: gedürstet haben; д) неперехідні дієслова, що означають стан або почуття: gelacht haben, geschlafen haben, gelebt haben; з допоміжним дієсловом sein: а) неперехідні дієслова, що означають переміщення у просторі: gelaufen sein, gekommen sein, gegangen sein; б) неперехідні дієслова, що означають перехід з одного стану в інший: erkrankt sein, gestorben sein, eingeschlafen sein; в) допоміжні дієслова sein і werden: gewesen sein, geworden sein.

Посилаючись на парадигму неповного часу інфінітива і навіть визначаючи його як нульову форму, деякі дослідники заперечують його належність до такої частини мови, як дієслово [13], тоді як більшість вважає, що інфінітив посідає проміжне місце між дієсловом та іменником [8]. Здатність інфінітива виражати категорію стану говорить на користь дієслівних ознак. Якщо інфінітив I активного стану виражається за допомогою однієї форми (lernen, lesen), то для утворення інфінітива I пасивного стану використовуються аналітичні засоби, так що ця форма складається з Partizip II та інфінітивної форми дієслова werden (gelernt werden, gelesen werden) або sein (gelernt sein, gelesen sein), залежно від типу пасивного стану (для пасивного стану процесу -

werden, для пасивного стану результату - sein). Інфінітив II пасивного стану утворюється з Partizip II відмінюваного дієслова та інфінітива II допоміжного дієслова werden, причому Partizip II дієслова werden вживається у старій короткій формі worden: gelobt worden sein, gefragt worden sein, gebeten worden sein. Форма Stativ - gebaut gewesen sein, з Partizip II відмінюваного дієслова та Infinitiv II дієслова sein. Таким чином, система часів німецького інфінітива має шість різних типів: Infinitiv I Aktiv, Infinitiv II Aktiv, Infinitiv I Passiv, Infinitiv II Passiv, Infinitiv I Stativ, Infinitiv II Stativ.

Інфінітивний іменник може виражати дію, процес або стан без зазначення особи, числа, способу або часу; він легко узгоджується з підметом, додатком, обставиною або означенням у реченні і виконує роль підмета, додатка або означення. Інфінітив відрізняється від дієслова тим, що не має особових і числових форм, але, як і дієслово, виражає дію, процес або стан, має граматичні категорії часу і способу, валентності, використовується для утворення аналітичних форм дієслова (Futur I/II, Konditionalis I/II, Infinitiv Passiv I/II, Infinitiv Stativ I/II), а також виконує роль присудка в реченні. Тож той факт, що інфінітив має більшість семантичних і морфологічних ознак дієслова, дозволяє віднести його до цієї частини мови.

1.3. Синтаксичні функції інфінітивних конструкцій у німецькомовній пресі

Проблема систематизації синтаксичних функцій німецького інфінітива є дискусійною, оскільки лінгвісти не мають чіткої згоди щодо визначення і не завжди дотримуються однакових поглядів та принципів з цього приводу.

Структурно напівморфологічні конструкції зазвичай складаються з трьох обов'язкових компонентів, а саме: службових або допоміжних дієслів haben, sein, lassen, bleiben, stehen, gehen, які в сучасній лінгвістичній літературі

називаються сполучниками, частки, неозначеної неозначена форма повнозначного дієслова, в сучасному синтаксисі називається інфінітивом смислового дієслова.

У порівнянні з іншими формами німецького дієслова, його синтаксичні функції більш широкі, тому інфінітив вважається універсальним елементом мови. Інфінітив є основною формою дієслова і вживається з часткою *zu* або без неї. У деяких випадках інфінітив може замінювати Partizip II. Відомо, що окремі члени речення можуть перебувати між собою у певних структурно-семантичних відношеннях, які, залежно від певних типологічних синтаксичних класифікацій структур, можуть бути як прямими, так і непрямими, тобто за допомогою третьої ланки, і формально займають своє місце та вираження в початковій (Vorfeld), центральній (Mittelfeld) та закінченій (Nachfeld) зонах внутрішньосинтаксичного простору німецького речення.

Кожен компонент досліджуваних конструкцій характеризується власним семантичним значенням, яке функціонально реалізується у фразовому зв'язку з іншими німецькими лексемами, але в інфінітивних конструкціях вони зазнають певних семантичних змін. Так, допоміжні дієслова *haben*, *sein*, *lassen* та ін., зворотний займенник *sich* та частка *zu* повністю втрачають властиві їм лексичні значення «haben», «sein», «erlauben», «мати», «бути», «дозволяти» тощо, і одночасно поєднуються в досліджуваних структурах з граматичними ознаками модальних і пасивних значень. Що стосується семантичного аспекту інфінітива семантичного дієслова, то він не зазнає в досліджуваних структурах жодних зовнішніх чи внутрішніх семантичних трансформацій і зберігає притаманне йому автономне значення.

У результаті дієслова *haben*, *sein*, *lassen* та ін. у цих конструкціях стають службовими, допоміжними або напівсмисловими словами, які уможливають складний, інтегративний, комбінований синтез і симбіоз граматичних ознак підрядних, модальних або каузативних речень.

При аналізі досліджуваних словосполучень стає зрозуміло, що на

поверхні немає слів або окремих словесних фрагментів, які чітко і точно передають семантичні особливості модальних і пасивних відношень.

Проте ці структурні утворення в сучасній німецькій мові характеризуються стійкістю та нерозкладністю своїх компонентів.

Граматичні ознаки виявляються шляхом інверсії їх внутрішнього синтаксису, що дозволяє визначити наявність цілого комплексу семантичних ознак граматичних (вторинних, модальних, причинних, цільових) значень у внутрішній структурі досліджуваних конструкцій.

Як правило, порядок слів або топологічні відношення між головними та другорядними членами речення залежать від позиційно зумовлених зв'язків у реченні. У досліджуваних конструкціях ми виділили два типи внутрішньосинтаксичних відношень, а саме координацію та атракцію [13]. З синтаксичної точки зору, інфінітив є підрядним присудком, що вживається в певній групі конструкцій.

Формальний зв'язок, що виникає між двома дистантними компонентами предикативної конструкції за допомогою третього внутрішнього зв'язку, у сучасній синтаксичній науці називають атракцією, або внутрішньореченнєвою (внутрішньосинтаксичною) гравітацією. Це явище можна побачити в наступних прикладах:

Наприклад. Häufiger mit Gegnern der Coronaregeln Stiehler hat Stiehler zu tun [41].

Solange Verbraucher das nicht sehen können, ist ihnen nicht zu verübeln, dass sie sich für das billigste Angebot entscheiden [41].

Виділені фрагменти останніх прикладів пов'язані між собою за допомогою атракції.

Між ними немає прямого, безпосереднього зв'язку в німецькому реченні, оскільки вони займають дві крайні польові зони німецького речення, а в його середній частині локалізовані структурно-конструктивні засоби репрезентації модальних відношень.

Значення інфінітива головного дієслова містить основну предикативну ознаку, тобто ознаку дії або впливу на головний член речення, в опосередкованій, дистантній формі, яка переноситься на граматичний суб'єкт інфінітивних утворень, і водночас є, таким чином, формальним продуктом реалізації структурно-семантичного відношення, у випадку об'єктного відношення інфінітива повнозначного дієслова.

Інфінітив також поділяється на синтаксично залежні та синтаксично незалежні інфінітиви. Синтаксично залежний інфінітив вживається з дієсловом або іменником. У свою чергу, інфінітив з дієсловом може бути синтаксично залежним або незалежним. У першому випадку інфінітив поєднується з допоміжними дієсловами *sein*, *haben*, *werden* або з модальними дієсловами *dürfen*, *können*, *mögen*, *müssen*, *sollen*, *wollen*. З цими частинами речення інфінітив утворює конструкції, які мають багато різних значень, наприклад, «необхідність», «можливість», «дозвіл».

Синтаксично незалежний інфінітив, у свою чергу, приєднується за допомогою сполучників «ohne», «um», «(an)statt» і в поєднанні з ними утворює конструкції з підрядними реченнями різного значення.

Особливості вживання цих конструкцій ми можемо розглянути на наступних прикладах:

Наприклад: Sie hat erwogen, sagt sie, statt Hanau den Mord an Walter Lübcke zu verfilmen [41].

Und anstatt die Kontakte drastisch zu beschränken, wird gelockert, vor allem bei den Schulen [41].

Наприклад: Offenbar plant die Bundesregierung, künftig verstärkt Steuerdaten heranzuziehen, um die Berechtigung von Anträgen auf Coronahilfen zu überprüfen. In einem Interview sagte sie neulich, »mit jedem Monat, mit jedem Tag sinkt die Wahrscheinlichkeit, dass die Bronzen gezeigt werden können, ohne sich zu blamieren [41].

Якщо поверхневий аналіз попередніх прикладів внутрішньосинтаксичних

відношень у внутрішньопольовому просторі досліджуваних конструкцій не є досить складним і заплутаним, то в конструкціях «es gibt + zu + Infinitiv», «es bleibt + zu + Infinitiv», «es gilt + zu + Infinitiv», «es heißt + zu + Infinitiv» цей зв'язок може здатися не зовсім простим і однозначним. Всі вони містять у своєму змісті суб'єктивні значення, а саме модальне відношення необхідності виконання будь-якої дії, яке внутрішньо закладено в значенні інфінітива смислового дієслова, тобто «щось повинно бути зроблено, здійснено, виконано». Ці граматичні ознаки представлені на зовнішньому рівні досліджуваних структур імпліцитно, латентно, і можуть бути виявлені шляхом внутрішнього компонентного членування.

Слід особливо відзначити, що ці безособові дієслівні форми формально є об'єктивними інфінітивами, оскільки вони виступають у ролі прилягаючого доповнення до безособових словосполучень: «es gibt + zu + інфінітив», «es gilt + zu + інфінітив», «es bleibt + zu + інфінітив», «es steht + zu + інфінітив», «es heißt + zu + інфінітив» і, відповідно, «мають у своєму значенні приховану предикативну ознаку доповнення» [13].

Проблема синтаксичного функціонування інфінітива, у граматичному аспекті, була представлена в німецькому граматичному довіднику Duden, де визначено, що інфінітив може виконувати такі завдання в реченні [34]:

- вживання інфінітива як частини присудка;
- вживання інфінітива як ядра інфінітивного сполучення зі значенням;
- субстантивоване вживання інфінітива.

Таким чином, ми встановили, що інфінітивна конструкція - це мікроструктура, яка об'єднує різні конструкції з підрядною системою відношень між її складниками, одним з яких є інфінітив, що, у свою чергу, є складним позначенням явищ об'єктивної дійсності.

Ми встановили, що всі значення, які передаються в німецькій мові інфінітивною конструкцією, можна поділити на такі типи:

- 1) модальні значення;

2) аспектуальні значення;

3) специфічні значення, які виражаються лише в німецькій мові певною конструкцією і можуть бути передані в інших мовах іншими граматичними засобами.

Отже, можна з упевненістю стверджувати, що кожен компонент досліджуваних конструкцій характеризується власним семантичним значенням, яке функціонально реалізується у фразеологічних зв'язках з іншими німецькими лексемами, але зазнає певних семантичних змін у контексті інфінітивних конструкцій.

Усе це свідчить про те, що топологічний і структурно-семантичний аналіз семіморфологізованих конструкцій показав, що на їхньому поверхневому рівні можна виявити як контактні, так і дистанційні відношення речень, а на глибинному рівні - граматичні ознаки порівняльних, модальних і причинно-наслідкових відношень.

Таким чином, маючи монолітну та синкретичну форму, ці утворення слугують для вираження цілої низки морфологічних значень і є функціональним засобом побудови зв'язного тексту та складного синтаксичного цілого.

Інфінітивні конструкції як синтаксичні трансформації слугують засобом реалізації компресії в синтаксисі, що призводить до економнішої структури речення, його конструктивної гнучкості та імплікації речень (або ситуації). Ми також виявили, що інфінітивні конструкції мають модальне значення оцінки з різним ступенем категоричності, не називаючи конкретної особи, безпосередньо пов'язаної з оцінюваними фактами.

РОЗДІЛ 2

ОСОБЛИВОСТІ ВЖИВАННЯ ІНФІНІТИВНИХ КОНСТРУКЦІЙ У НІМЕЦЬКОМОВНІЙ ПРЕСІ

2.1. Структура інфінітивних конструкцій у німецькомовній пресі

Лінгвісти визначають, що при аналізі сумісності властивостей слів, в мовах існують групи слів, які є комбінаторними варіантами твердження одного значення. Розглядаються кілька десятків семантичних функцій і називаються «семантичними параметрами» слів. У свою чергу, вони мають дуже велику кількість еквівалентів, а з іншого боку, вибір цих еквівалентів повністю обумовлений словом, безпосередньо пов'язаним з ним [17].

Як відомо, сфера значень структурно організована або конструктивно обумовлена є складною системою, оскільки більшості лексичних значень слів притаманні строго визначені форми сумісності цих слів з іншими словами. При цьому ці форми сумісництва залежать не тільки від приналежності до певних граматичних категорій, а й від зв'язку цих слів з такими семантичними групами, які мають стійкий тип побудови [9].

Визначальною особливістю інфінітивних конструкцій є те, що вони, як і інфінітиви самі по собі, співвідносяться лише зі словами, які мають або своє лексичне значення, або їх синтаксичну ознаку з певною семантикою. Зокрема, вони можуть бути включені до групи слів, які мають у своєму базовому лексичному значенні семантику процедурності в найширшому сенсі слова або набувають цю семантику в будь-якій синтаксичній функції [3].

Поєднання назви дії з інфінітивом є особливим видом номінальних комбінацій, оскільки інфінітивне вираження значення є відмінним порівняно з іншими типами речень. Виражаючись інфінітивом, значення набуває своєрідного забарвлення завдяки особливостям інфінітива, пов'язаного з його виразною морфологічною природою.

Виконуючи одну з функцій імені - функцію визначення, інфінітив при

цьому має дієслівні ознаки, має категорію відносного часу, стану, має потенційне відношення до людини, може мати ряд залежних членів (додатків, обставин).

У своїй структурній формі інфінітивні конструкції сучасної німецької складаються, як правило, з трьох обов'язкових компонентів, а саме: службові або допоміжні дієслова *haben, sein, lassen, bleiben, stehen, gehen*, іменовані в сучасній лінгвістичній літературі як зв'язки + частинка *zu* + невизначена форма повнозначного дієслова, який у сучасній лінгвістичній літературі називається інфінітивом головного дієслова.

Коли інфінітив функціонує як визначення, він може мати зв'язок не з усіма іменниками, а лише з іменниками певних семантичних груп. З інфінітивом поєднуються переважно абстрактні іменники, які властиві значенню дії або стану в широкому значенні слова.

При цьому інфінітив займає атрибутивне місце після іменників: *Wunsch, Absicht, Versuch, Gedanke, Mut, Glück, Kunst, Gelegenheit, Möglichkeit, Bitte, Auftrag, Entschlossenheit, Forderung, Recht*.

Наприклад: *Aber vielleicht gehört auch das zum Geheimnis, zum Rezept: den Gedanken überhaupt mal zuzulassen, auszusprechen [41].*

- *Timm versucht, diese Möglichkeit auszublenden [42].*
- *Wir haben uns entschlossen, auf die Nachforderung zu verzichten [42].*
- *Dahinter steckt die Absicht, Steuern zu sparen [42].*
- *Insofern sei der Versuch, Glück und Kreativität konstant durch Alkohol zusteigern, »zum Scheitern verurteilt«, warnt Joachim Körkel [43].*
- *Natürlich hat das nicht geholfen bei dem Versuch, in Afghanistan dauerhaft stabile politische Strukturen zu etablieren [43].*
- *Zum Glück gelang es mir, den Menschen zu erklären, dass dies die Republikaner mit ihrer Blockadepolitik zu verantworten hatten [43].*
- *Es gibt zwei Möglichkeiten – die Gemeinden umzusiedeln oder besser zubauen [43].*

- Die Kultur der Bundeswehr war darauf ausgerichtet, dem Wunsch der Politik zu entsprechen und den unpopulären Eindruck eines Krieges zu vermeiden [44].
- Vermutlich hatte Hitler nie die Absicht, Wilhelm zum Thron zu verhelfen [44].
- Zugleich ist es der Versuch, ein mögliches Comeback von Donald Trump zu verhindern [44].
- Die Koalition könnte der israelischen Gesellschaft eine Gelegenheit bieten zu sehen, wie verschiedene Menschen mit verschiedenen Meinungen ein gemeinsames Ziel verfolgen [44].
- Am Anfang waren die Tablets wahnsinnig interessant – jetzt sind sie eine Möglichkeit unter vielen, sich zu beschäftigen [44].

Лінгвістичні дослідження вітчизняних та зарубіжних авторів підтверджують модальне значення конструкцій *haben+zu+Infinitiv*, *sein+zu+Infinitiv* німецькою мовою. Ці конструкції здатні передавати різні відтінки можливості і обов'язку, тоді як самі дієслова несуть певне смислове навантаження і виступають інфінітивним і допоміжним словом.

Конструкція *haben+zu+Infinitiv*, у своєму виразі має тінь обов'язкового і іменник у зв'язку з цією конструкцією є виконавцем дії. Ще однією особливістю цієї конструкції є те, що її можна використовувати в різний час, найпоширенішим є *Präsens*, *Präteritum* та *Futur I*.

Розглянемо цю конструкцію на конкретних прикладах:

- Damit habe seine neue Firma in Zossen nichts zu tun [41].
- Vielleicht hat sich der eine oder andere auch beigebracht, die Haare selbst zu schneiden [44].
- Die Inflationsangst wird von jenen instrumentalisiert, die am meisten zu verlieren haben [44].
- Das hat mit der verzerrten Erinnerung zu tun, die ich eingangs erwähnte [44].

Вираження необхідності в конструкції з дієсловом *haben* реалізує свої

можливості при використанні слів впливу, слів мислення. Це значення проявляється в наступних контекстуальних засобах:

1) Деякі випадки відхилення, в яких підкреслюється категоричне твердження.

2) Використання конструкції в знаках оклику.

У цій конструкції також реалізується значення можливості. Цьому сприяють дієслова сенсорного сприйняття, а також дієслова, що мають значення сенсорного сприйняття лексико-семантичних варіантів інших семантичних груп, наприклад: erkennen, verstehen, lesen, hören, та інші, а також дієслова в значенні mitteilen, sich äußern, sagen та інші.

Деякі контекстні засоби також допомагають визначити значення здатності:

1) Заперечення, які виникають майже в половині прикладів зі значенням можливості/неможливості: Ich habe keine Zeit zu verlieren.

2) використання в попередньому контексті модальних дієслів können/dürfen.

Побудова sein + zu + Infinitiv виражає обов'язок або можливість і має пасивне значення, тобто суб'єкт є об'єктом дії, на відміну від попередньої конструкції. Ця конструкція також може бути використана в різні часи, такі як Präsens, Präteritum та Futur I.

Характеристики такої конструкції можна побачити на наступних прикладах:

- Solange Verbraucher das nicht sehen können, ist ihnen nicht zu verübeln, dass sie sich für das billigste Angebot entscheiden [4].

- Diese Verwirrung ist auch bei Melonis Auftritt in Turin zu spüren [44].

- Beträchtliche Verzögerungen sind zu erwarten [44].

Водночас ця конструкція зазвичай має значення можливості за наявності заперечень nicht, kein, nie або прислівників kaum, leicht, schwer.

Проілюструємо вищесказане прикладами:

1) Hauptmann selbst war für Fragen nicht zu erreichen, sein Verteidiger wollte sich nicht äußern [41].

2) Dabei ist die Geschichte, die er erzählt, an Eindeutigkeit kaum zu überbieten [44].

3) Wie schwer das Wahlplakat-Business ist, merkt man, wenn man malversucht, selbst einen guten Slogan zu finden [44].

Відомо, що інфінітив у німецькій мові можливий у наступних конструкціях як частина складнопідрядного речення: «модальне дієслово+інфінітив». Ця конструкція використовується для вираження модальності речення. Як відомо, в німецькій мові традиційно існує 6 модальних дієслів: sollen, müssen, wollen, mögen, können, dürfen.

Морфологічною особливістю цієї групи дієслів є їх претеритально-презенсовий характер, тобто форма Präteritum вживається у формі теперішнього часу. Модальні дієслова виражають основні модальні значення можливості, бажаності та зобов'язання, повинності. Це єдиний випадок в індоєвропейських мовах, коли модальні дієслова утворюють чітко обмежений морфологічний клас. Дослідники категорії модальності безсумнівно відносять модальні дієслова, які ми розглядаємо, до сфери модальності [15].

Кожне дієслово цієї групи має власну модальність. Наприклад, дієслово sollen використовується для вираження модальності необхідності. Прояв модального значення «бути здатним/необхідним» у дієслові sollen ми можемо побачити в наступних прикладах:

Es spricht nichts gegen ein leichtes Abendessen, aber schwere Mahlzeiten sollte man vermeiden [41].

Die Ämter sollen die Einhaltung der Quarantäne mit Kontrollanrufen prüfen, möglichst täglich [43].

Модальність бажаності в німецькій мові виражається дієсловом mögen. Прояви цього ми можемо побачити в наступних прикладах:

Die Summen, um die es geht, mögen für einen Konzern mit

Milliardenumsätzenüberschaubar sein [43].

Модальність можливості проявляється в лексичному значенні дієслова können. До групи дієслів з модальністю можливості належить також дієслово dürfen у значенні «мати потребу/можливість».

Doch die meisten Nordkoreanerinnen und Nordkoreaner dürfen ihre Heimat nicht verlassen, nicht einmal innerhalb ihres Landes können sie sich frei bewegen [43].

Один із типів модальності об'єктивно-суб'єктивної необхідності представлений у німецькій мові дієсловами sollen і müssen. Однорідна семантична структура дієслова sollen пояснюється його переважною семантикою «бути зобов'язаним» внаслідок чужої волі, зовнішніх обставин, а також морально-етичних норм.

Die aktuellen Schäden allein in Rheinland-Pfalz sollen nach vorläufigen Meldungen der dortigen Landesregierung an das BMF dieses Jahr höher ausgefallen sein als der Gesamtschaden [44].

Семантична структура сучасного дієслова müssen у значенні «бути в змозі» і «мати потребу» неоднорідна з суб'єктивної та об'єктивної точок зору.

Wir müssen diesen bürokratischen Unsinnbeenden, derdagemacht wird [45].

До речі, в німецькій мові використовується конструкція «lassen + Infinitiv». Ця конструкція багатогранна і може мати такі значення:

- дозволяти, робити можливим;
- ініціювати дію (за наказом, вказівкою, силою);
- значення пасивної можливості;
- заохочувальне значення.

Розгляньмо прояв цих значень на конкретних прикладах:

Die Angehörigen lassen sich inzwischen von Medienanwälten beraten. Die Senioren müssen keine Masken tragen, sie können sich besuchen lassen. Dennoch lässt sich aus vertraulichen Unterlagen der Ermittler das vermutliche Geschehen rekonstruieren. In einem Land, das eines der gleichberechtigten Länder der Welt

sein will, lässt sich das 2021 nicht verteidigen [41].

Отже, у цьому параграфі ми розглянули структури інфінітивних конструкцій, що використовуються у німецькомовній пресі.

2.2. Роль інфінітивних конструкцій у німецькомовній пресі

Інфінітивні конструкції передають стратегії повідомлення, вирішуючи таким чином низку прагматичних завдань впливу на адресата. Синтаксичні конструкції із залежним інфінітивом як визначальним механізмом впливу концентруються, включаються або приєднуються одна до одної, реалізуючи аспектуальне або модально-варіативне значення.

Інфінітивні конструкції, що входять до складу речень статей німецькомовних періодичних видань, є явищем формально-структурного характеру, яке належить до числа специфічних прийомів мовної техніки. Важливість інфінітивних конструкцій для вивчення сучасної німецької мови, безсумнівно, недооцінена.

При спробі інтерпретації інфінітивних конструкцій представниками інших лінгвокультурних спільнот виникає чимало труднощів. Інтерпретація вимагає особливої уваги, оскільки правила побудови досліджуваних одиниць є одночасно правилами розуміння виражених смислів, правилами переходу від плану вираження висловлювання, що сприймається реципієнтом, до прани смислу, закодованого в ньому [19].

Інфінітивні конструкції широко представлені в німецькомовній періодиці, оскільки інфінітив має значення без вказівки на спосіб, час, число; виражає зобов'язання, необхідність, дію, спонукання до дії та категоричний наказ; передає динаміку процесу дії.

Публіцистичний стиль, що використовується в сучасній німецькомовній пресі, лінгвісти вважають особливим стилем мовлення, який формується на

основі повсякденного мовлення і має в своїй основі комунікативні функції, характерні для німецької періодичної преси. Комунікативна функція вважається основною функцією періодичних видань, але крім неї існують і інші важливі функції.

Періодичні німецькомовні видання, в тому числі й німецькі, виконують також пропагандистську функцію. Вона полягає в необхідності пояснення теоретичних і практичних соціальних проблем, які потребують роз'яснення для суспільства. Це вимагає максимально гострого емоційного вираження в журналістському дискурсі. Прагнення справити враження та викликати емоційну реакцію в реципієнта призводить до використання інфінітивних конструкцій, які допомагають досягти мовної мети.

Мова німецької періодики характеризується наявністю великої кількості мовних засобів суб'єктивної оцінки, прагненням якомога ширше і виразніше відобразити суттєві ознаки явища. Тобто ці тексти позбавлені нейтральності в модальному плані [14].

Для публіцистичного стилю мовлення характерне емоційне забарвлення, яке створюється стилістичними засобами та словами з емоційним забарвленням. Однак у цьому стилі ці засоби рідко бувають оригінальними, а тому часто допускаються синонімічні заміни. Інваріантність певних стилістичних прийомів виражається через функціонування інфінітивних конструкцій.

Важливою особливістю інфінітивних конструкцій у німецькомовній періодиці є те, що вони мають інваріантні модальні, аспектуальні та варіативно-конкретні цільові відношення з ускладненим волевиявленням та бажаним наслідком. За допомогою цих конструкцій адресант може передати своє ставлення до певної ситуації, явища, феномену чи іншого предмета.

З точки зору функціонально-комунікативної спрямованості інфінітивні конструкції є тією самою функціональною (модальною) домінантою публіцистичного тексту, через яку проявляється вихідна експресивна дія, тобто

задум автора статті поєднується із засобами мови в комунікації з метою звернення до своїх читачів і використання мови як інструменту, що приводить у рух позамовні процеси, спрямовані на досягнення екстралінгвістичного ефекту [40].

Якість журналістських текстів значною мірою визначається правильним вибором стратегій комунікативного впливу в конкретних прагматичних умовах. Під стратегіями комунікативного впливу в статтях розуміють способи відбору, структурування та подання (як у вербальній, так і в невербальній частинах) інформації про описуваний об'єкт або ситуацію, підпорядковані цілям комунікативного впливу, вигідного для адресата повідомлення. Ця цілеспрямованість і функціональне призначення тексту характеризуються сукупністю функціонально-комунікативних чинників, відображених у тексті висловлювання.

До функціонально-комунікативних чинників, які впливають на зміст статей, належать:

- мета і завдання комунікації (емоційний вплив, інформування);
- форма комунікації, умови спілкування;
- характер повідомлення, що передається, соціальна сфера спілкування (прогнозування можливостей сприйняття фактичних або передбачуваних одержувачів конкретного повідомлення або інформації) [27].

Семантичний бік інфінітивних конструкцій з інваріантними модальними значеннями багатогранний і різноманітний, а деякі компоненти цих конструкцій нерозривні. Це такі конструкції, як «haben + zu + Infinitiv», «sein + zu + Infinitiv», «sich lassen + Infinitiv», які в свою чергу перетворюють загальну конструкцію на синкретичну категорію.

Здатність досліджуваних конструкцій втілювати зазначені аспекти семантичної та формальної структури, а також виражати багато аспектів дійсності, що оточує сучасного споживача, його чуттєво-емоційну сферу, широко використовується адресантом для вираження певних аспектів

складного комунікативного завдання (надати нову інформацію та переконати в необхідності виконання певних намірів, доставити задоволення від самого процесу), викликати різноманітні асоціативні зв'язки, які, у свою чергу, можуть бути носіями різних додаткових смислів. Денотативна сторона повідомлення тісно пов'язана з уявленнями, що відображають суб'єктивну оцінку - стратегію адресанта, і ця обставина зумовлює різне семантичне наповнення залежних компонентів конструкцій для створення індивідуальних характеристик образів виробів, реалізуючи таким чином елементи комунікативного завдання.

Нелінгвістичні процеси, спрямовані на досягнення екстралінгвістичного ефекту, лежать в основі варіативності та вибірковості на рівні мовних кодів при складанні лінгвістичного журналістського тексту. Така вибірковість стає можливою завдяки існуванню в мові певних синтаксичних конструкцій, які є функціональною домінантою повідомлення та ідентифікують ситуацію з точки зору модальності, аспектуальності або бажаного наслідку.

Інфінітивні конструкції зі значенням, тобто дієслівної форми на позначення початку дії, у певному контексті можуть виконувати факультативну модальну функцію, тобто формалізувати суб'єктивно-модальні відтінки невизначеного припущення. Водночас у синтаксичній структурі, що характеризується синкретизмом функціональної семантики, спостерігається поєднання значень необхідності для адресанта і бажаності для адресата.

Таким чином, можна стверджувати, що інфінітив одночасно має дієслівні ознаки, також має категорію відносного часу, способу, а наступним аспектом є те, що інфінітив має потенційне відношення до особи, зберігає дієслівне керування та може мати ряд залежних членів речення (додатки, обставини).

Ми з'ясували, що інфінітив зазвичай складається з трьох обов'язкових компонентів, а саме службових або допоміжних дієслів *haben*, *sein*, *lassen*, *bleiben*, *stehen*, *gehen*, які сучасні німецькі лінгвісти називають сполучниками, наступним компонентом є частка *zu*, неозначена форма повного дієслова, яку в сучасній синтаксичній науці називають інфінітивом основного дієслова.

Є підстави вважати, що інфінітив вживається переважно з абстрактними іменниками, які мають значення дії або стану в широкому сенсі слова.

Таким чином, інфінітивні конструкції, будучи функціональним елементом у системі текстів німецької періодики, являють собою певну систему універсальних правил, яка створює всі можливі комбінації з набору вихідних конструкцій, що мають інваріантні аспектуальні, модальні та варіативні значення. Тобто значення, які використовуються для позначення певної ситуації, а самі ці ситуації можна розглядати як інструмент взаємодії між адресантом і адресатом.

Визначено, що семантичний бік інфінітивних конструкцій з інваріантними модальними значеннями є багатогранним і різноманітним, а деякі компоненти цих конструкцій є невіддільними.

Зафіксовано, що інфінітивні конструкції є найбільш функціональною домінантою публіцистичного дискурсу. За допомогою інфінітивних конструкцій реалізується оригінальний експресивний вплив.

РОЗДІЛ 3

ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНФІНІТИВНИХ КОНСТРУКЦІЙ У НІМЕЦЬКОМОВНІЙ ПРЕСІ

3.1. Стилiстичнi особливостi функцiонування iнфiнiтивних конструкцiй у нiмецькомовнiй пресi

Система функціональних стилів постійно розвивається, що ускладнює її вивчення та опис у достатньо повний і змістовний спосіб. Розгорнута характеристика стилістичних особливостей певного стилю, в нашому випадку публіцистичного, вважається одним з найбільш дискусійних питань у сучасних лінгвістичних дослідженнях. Особливо багато труднощів ми зустрічаємо при характеристиці стилю, що використовується в періодичних виданнях.

Якість сприйняття і глибоке розуміння тексту багато в чому залежить від його структури, від того, як текст розкриває певну тему, а також від уміння автора донести і вплинути на реципієнтів через використання різних засобів цього стилю. Тому реципієнту також важливо знати особливості стилю, який використовується у німецькомовній пресі.

Художнє зображення граматичних форм також важливе для публіцистичного стилю. Граматичні явища можуть бути органічно пов'язані зі структурою художнього мислення. Внутрішню структуру публіцистичного мовлення не можна розглядати окремо від семантичних функцій морфологічних категорій. Певні граматичні категорії сприяють вираженню найтонших стилістичних відтінків та емоцій мовця, розподілу світлотіньових словесних барв, переходам від одного стилю викладу до іншого, що виражається у виборі мовних засобів серед усіх можливостей граматики.

Для публіцистичного мовлення характерна така комунікативно-прагматична особливість, як чергування стандартизації та варіативності (експресивності) форм мовного вираження. У зв'язку з необхідністю ефективної

подачі матеріалу журналіст змушений використовувати певний набір мовних засобів вираження. Крім того, читач повинен мати можливість розуміти мову журналістики. Це свідчить про наявність стандартизованих засобів вираження. У той же час, у статтях в німецьких періодичних виданнях широко використовуються різноманітні лексичні та стилістичні засоби для надання їм образності, оцінності та експресивності, що підтверджує наявність варіативних форм мовного вираження, з метою більшої виразності.

Ми зафіксували, що сучасні німецькомовні періодичні видання використовують експресивну, стандартизовану форму мовного вираження для реалізації авторських інтенцій. Дослідження стилістичних можливостей інфінітивних конструкцій ґрунтується на принципі економії, який часто використовується в пресі, врахуванні експресивності тексту як способу надання тексту певної оригінальності та виразності.

Актуальність, лаконічність, точність – ці якості характерні для інформаційних текстів, таких як інтерв'ю, бесіди, новини, і не тільки виправдовують використання інфінітивних конструкцій в інформаційних джерелах, а й роблять їх використання бажаним. За допомогою інфінітивних конструкцій висловлювання стає більш образним і виразним, а будується легко і швидко. Ці конструкції характеризуються стійкістю і нерозкладністю компонентного складу, аналітичним характером значення і вираженням мовленнєвого процесу. Вони також диференціюють значення деяких дієслів широкої семантики.

На думку Г. М. Іваніної, вираження змісту пов'язане як з проявами емоційного стану адресанта, так і з бажанням оцінювача виділити його та привернути увагу співрозмовника.

Особливістю речень з інфінітивними конструкціями, що містять оцінну інформацію, є вираження загальної оцінки, тобто не називається конкретна особа чи предмет, які безпосередньо пов'язані з оцінюваними фактами. На цій особливості наголошує Г. Н. Іваніна, маючи на увазі, що «...вживання

інфінітивних конструкцій особливо характерне в тих випадках, коли адресант не бажає називати предмет оцінюваного негативного впливу або ситуації» [16].

Тепер звернемося до стилістичних особливостей функціонування інфінітивних конструкцій у німецькомовної пресі.

Однією з функціональних особливостей інфінітивних конструкцій є те, що вони слугують засобом реалізації синтаксичної компресії, яка, у свою чергу, призводить до економної побудови речення, його конструктивної гнучкості, імплікації або конкретизації речення, що виникає в результаті синтаксичної конденсації.

Прояв синтаксичної компресії можна побачити в наступному прикладі, в якому опущені певні граматичні зв'язки.

«Die Balance zwischen dem Schönen und dem Politischen zu finden, zwischen dem lyrischen Klang und dem politischen Kontext – darin sahen die drei Frauen ihre wesentliche Aufgabe» [41].

Наступний приклад демонструє імплікацію речень, яка використовується у мовах для формування складних формул з елементарних простих висловлювань.

«Mit guten Jobs geht die Möglichkeit einher, die eigene Kompetenz unter Beweis zu stellen, die eigene Stimme zu erheben» [41].

У наступному прикладі ми бачимо демонтрацію конситуативності за допомогою інфінітивних конструкцій.

«Natürlich müssen wir Vorsorge treffen, um den Klimawandel zu bewältigen und die Artenvielfalt zu erhalten» [41].

Інша особливість полягає в тому, що інфінітивні конструкції є, з одного боку, синтаксичними трансформаціями, а з іншого боку, речення, в якому вживаються інфінітивні конструкції, стає більш повним, має більше відтінків і є стилістично «красивішим». Це можна побачити на наступних прикладах.

«Es sei rückblickend nicht immer leicht zu beurteilen, ob dieses Vorgehen in der Krise gesunder Pragmatismus war oder ob da Privates und Dienstliches vermischt

wurden» [41].

«Und als bei der vergangenen Ministerpräsidentenkonferenz ein paar verrückte Sozialdemokraten (und die Bundeskanzlerin, klar) auf die Idee kamen, Firmen zur Testung ihrer Mitarbeiterinnen und Mitarbeiter zu verpflichten, und sogar CDU-Kollege Reiner Haseloff solche Flausen im Kopf hatte, erkannte Parteichef Armin Laschet gleich die Gefahr» [41].

«Matthias Fiedler reiste vor rund zwei Jahren nach Afghanistan, um über einen Verein für Ringer in Kabul zu berichten, auf den ein Attentat verübt worden war» [47].

Як ми вже визначили, інфінітивні конструкції мають модальне значення оцінки, яке полягає в передачі ставлення суб'єкта дії до самої дії, вираженої інфінітивом. Це може бути значення можливості, необхідності, бажаності дії. Крім того, інфінітивні конструкції є функціональними синонімами, які виражають це значення з різним ступенем категоричності.

«Die Bundesregierung plant offenbar, künftig verstärkt Steuerdaten heran zuziehen, um die Berechtigung von Anträgen auf Coronahilfen zu überprüfen» [41].

У цьому прикладі інфінітивна конструкція *um... zu + Infinitive* використовується для вираження необхідності перевірки заявок на допомогу в боротьбі з коронавірусом.

А вираження необхідності ми можемо продемонструвати на наступному прикладі:

«Ich kann nur dazu raten, dass die Impfung der bessere Weg ist, die eigene Immunität zu erreichen» [46].

Інший приклад може бути чудовою ілюстрацією небажаності тієї чи іншої дії: «Die Enthaltungen und Neinstimmen der Linken zeigen, dass die Mehrheit ihrer Abgeordneten nicht in der Lage ist, realpolitische Erfordernisse im rechten Moment über die eigene Ideologie zu stellen» [46].

Слід мати на увазі, що інфінітивні конструкції в реченнях з оцінною інформацією виражають свою оцінку узагальнено, тобто без називання

конкретної особи чи предмета, який безпосередньо пов'язаний з оцінюваними фактами. Цю особливість можна простежити в наступних прикладах.

«Die deutsche Schwerindustrie, ob Stahl, Chemie, Zement oder Kalk, muss ihre energiefressende Produktion radikal umstellen, um die verschärften Klimaziele zu erreichen» [46].

«Der Unternehmer will den grünen Wasserstoff nutzen, um in Australien ein eigenes Stahlwerk zu errichten» [46].

«Gesundheitsminister Spahn wollte anfangs auch Mobilfunkdaten einsetzen, um das Infektionsgeschehen besser zu kontrollieren» [46].

На перший погляд, інфінітивні конструкції в цих реченнях стилістично нейтральні, але при уважному розгляді виявляється, що їхнє значення близьке до модальних дієслів. Ця особливість виражає ірреальність дії, можливість, невдачу та інші суб'єктивно-модальні значення, а це, в свою чергу, свідчить про те, що інфінітивні конструкції мають експресивні характеристики.

Наприклад, у наведених нижче реченнях ми можемо спостерігати прояв модальності при використанні конструкції «haben + zu + Infinitiv».

«Ich hatte das Bedürfnis aufzustehen und zu gehen, blieb aber erst mal sitzen, weil ich nichts anderes vorhatte» [46].

«Man kann wirklich von einem nationalen Versagen sprechen, zwei republikanische und zwei demokratische Regierungen haben zu verantworten, was in Afghanistan geschehen ist» [46].

3.2. Структурно-семантичні особливості інфінітивних словосполучень у різних синтаксичних функціях

Формування німецького інфінітива як неозначеної форми дієслова пройшло довгий граматичний шлях. У німецькій мові розвинулася низка форм інфінітива: Infinitiv I Activ, Infinitiv II Activ, Infinitiv I Passiv, Infinitiv II Passiv,

Infinitiv I Stativ, Infinitiv II Stativ. Найуживанішою формою інфінітива є Infinitiv I Aktiv, яку вчені називають «чистою». На це вказує Є.І. Шендельс, який вважає, що Infinitiv I Aktiv має найбільшу лексико-синтаксичну свободу і може виконувати роль майже всіх членів речення, крім присудка, і то лише в тому випадку, якщо інфінітив не входить до складу складеного дієслівного присудка, і якщо інфінітив не є частиною складеного дієслівного присудка.

Infinitiv I Aktiv також має властивості іменника. Інфінітив може виражати дію, не пов'язану з особою, що зближує його з іменником. Тому Infinitiv I Aktiv може бути субстантивованим.

Інфінітив як нескінченна, неособова форма дієслова існує у флективних та аглютинативних мовах, німецька мова є флективною мовою. Інфінітив використовується для утворення присудка, а також слів зі значенням присудка в позиції іменних членів речення. Таким чином, він може функціонувати як будь-який член речення, як головний, так і другорядний. Цей факт пояснює складність синтаксичних і семантичних властивостей інфінітива.

Як ми вже визначили раніше, інфінітив можна класифікувати як залежний або незалежний. Залежні інфінітиви завжди мають частку zu, а, відповідно, незалежні інфінітиви цієї частки не мають.

Проаналізувавши основні синтаксичні функції німецького інфінітива, ми зазначили, що він вживається як головний член речення, а також слугує поширювачем предикативного центру речення, виступаючи в ролі доповнення, обставини та означення. Говорячи про вживання інфінітива як другорядного члена обставини, слід зазначити, що в німецькій мові інфінітивна конструкція «(an)statt + zu + Infinitiv», «ohne + zu + Infinitiv» виступає в реченні в ролі обставини способу дії.

«Statt auf ein Wunder zu warten, stellt er sich lieber darauf ein, dass Long Covid ihn noch lange begleiten wird» [43].

«Impfskeptiker müssten durch „passgenaue Informationsan“ – gebote überzeugt werden, anstatt sie mit öffentlichen Debatten über eine Impfpflicht

abzuschrecken» [43].

«Zweimal hätten wir uns nicht weigern können, ohne unsere Freunde und Partner im gesamten Westen zu verlieren» [43].

На думку багатьох дослідників, конструкції «sein + zu + Infinitiv» та «haben + zu + Infinitiv» мають високий ступінь стійкості та ідіоматичності в сучасній німецькій мові [21].

Значення необхідності в конструкції «haben + zu + Infinitiv» постає у вигляді кількох відтінків:

- об'єктивно вмотивована необхідність;
- зобов'язання, що ґрунтується на волі адресата або іншої особи;
- зобов'язання, що ґрунтується на волі колективу, суспільства (активне значення).

«Stiehler hat häufiger mit Gegnern der Coronaregeln zu tun» [41].

Приклад несе в собі значення необхідності, виражаючи відтінок об'єктивно вмотивованої необхідності.

«Womöglich ist das schon der erste Teil des Geheimnisses: einfach stur beim Standardtext zu bleiben, bis irgendwann keiner mehr Lust hat zu fragen» [41]. Цей приклад показує нам важливість необхідності відтінку зобов'язання, заснованого на волі особи.

«Aber das Gesundheitsamt hat mit den Impfungen nichts zu tun, darum kümmert sich die Kassenärztliche Vereinigung» [41]. у цьому прикладі ми бачимо значення необхідності з відтінком зобов'язання, заснованого на волі суспільства.

Використання цієї конструкції в німецькомовній періодиці, на нашу думку, полягає у значенні спонукання з відтінком обов'язку, тобто як синонім імперативу, правомірності [19].

«Inmitten des Sommerreiseverkehrs hat die Lufthansa offenbar mit Problemen beim Essen für Passagiere zu kämpfen» [44].

Конструкція «sein + zu + Infinitiv» виражає модальне відношення між

дією та її творцем, зазвичай не називаючи його в реченні. У тексті зміст модального відношення залишається невизначеним або ідентифікується в одних випадках як необхідність, а в інших - як можливість [6]. Прикладом вираження модального відношення в німецькій періодиці за допомогою конструкції «sein + zu + Infinitiv» є наступні речення:

«Anders sei nicht zu erklären, dass bislang nicht einmal externe Gutachter eingesetzt wurden» [45].

«Dieser außergewöhnlichen Verlässlichkeit des Klimas sei es zu verdanken, dass der Mensch Landwirtschaft treiben und Hochkulturen entwickeln konnte». [8].

«Frisch gezogene Brandschutzgräben sind zu sehen, während das Flugzeug sich in immer steilere Kurven legt» [43].

Так, інфінітивне словосполучення «um + zu + Infinitiv», яке розкриває значення попереднього слова, може функціонувати в реченні як обставина мети [41].

У наступних прикладах ми можемо спостерігати особливість використання інфінітивної конструкції як обставини мети:

«Sie arbeiten mit den Pakistanern zusammen, haben Gesprächskanäle mit den Iranern eröffnet, treffen sich mit den Chinesen, um mit ihnen über Investitionen und Infrastrukturmaßnahmen zu verhandeln» [46].

«Damit das Ende der Pandemie in Sichtweite rückt, damit das alte Leben für möglichst viele zurückkehren kann, muss die Welt klüger und koordinierter vorgehen, um sich einen Ausweg aus der schwersten Gesundheitskrise seit 100 Jahren zubahnen» [46].

«Ansonsten könnten Regierungen und Staatsanwaltschaften diese Regelungslücke nutzen, um unliebsame Abgeordnete zu kriminalisieren» [43].

Інший лінгвіст Шварц, аналізуючи конструкцію «um + zu + Infinitiv», підкреслював, що ця конструкція виступає не лише як обставина мети, а й як обставина наслідку.

«Bislang konnte Covax nur etwa 230 Millionen Dosen an insgesamt 139

Nationen liefern – zu wenig, um Einfluss auf den Seuchenverlauf zu nehmen» [46].

«Doch das allein dürfte nicht reichen, um die Stimmung in der SPD zu drehen» [43].

«Auch eine vergleichsweise kleine Partei wie die Freidemokraten leistet sich Umfragen, um die Motivlagen und Lebensumstände ihrer Klientel besser kennenzulernen» [43].

У наведених прикладах автори використовують конструкцію «um + zu + Infinitiv» як обставину наслідку.

Інфінітивна конструкція «um + zu + Infinitiv» має категорію часової послідовності, аспектуальності. Іншими словами, за допомогою цієї конструкції можна визначити, чи передує, слідує або супроводжує один процес інший.

«Um das Siegel zu erlangen, müssen sich Züchterinnen und Züchter einer Evaluierung durch unabhängige Experten aus Veterinärmedizin oder von Zuchtverbänden stellen» [43].

«Um in Deutschland ein größeres Wohlwollen unter politischen Entscheidungsträgern zu gewinnen, ging das Unternehmenssystematisch vor» [43].

На нашу думку, інфінітивна конструкція, функціонуючи в ролі обставини наслідку, має у своєму значенні модальний відтінок можливості.

Одним із найпоширеніших прийомів компресії в німецькій періодиці є заміна речення мети інфінітивною конструкцією «um + zu + Infinitiv». Інваріантність семантичного складу та синтаксичної підрядності зближує підрядне речення та його замітник, утворений за допомогою інфінітивної конструкції.

Так само підрядна частина складнопідрядного речення з семантичним ядром ніби поєднується з предикативною лінією головного речення. Те ж саме відбувається в реченнях, де використовується інфінітивна конструкція, своєрідна інкорпорація в ядро речення. Наступні приклади допомагають нам краще це зрозуміти.

«Die Delta-Variante etwa brauchte nur wenige Monate, um sich von Indien nach

Europa auszubreiten» [43].

«Wir lassen uns derzeit von Wiederkehrwahrscheinlichkeiten leiten, statt in Konsequenzen zu denken» [43].

«Manche Publikationen lassen sich von wohlwollenden Kritiken in die Öffentlichkeit tragen» [43].

Окрім морфосинтаксичних чинників, на дієслівні інфінітивні конструкції впливають лексико-фразеологічні особливості, тобто семантика дієслова в особовій формі. Література з цього питання містить інформацію про лексичні характеристики дієслів в особовій формі, які поєднуються з інфінітивом. Більшість керуючих дієслів мають одне з наступних значень:

- значення модальної характеристики відношення дії до суб'єкта;
- видова характеристика дії;
- важливість дії;
- очікуваність дії;
- відношення суб'єкта до дії;
- реальність дії;
- доцільність дії;
- процеси розумової діяльності;
- процеси комунікації;
- провокативність.

Певною частотністю в публіцистичних і наукових текстах характеризуються такі синонімічні модальні дієслова «haben + zu + інфінітив» та «sein + zu + інфінітив». Конструкції мають модальне значення, яке виникло в результаті переосмислення дієслів haben і sein. При цьому haben виражає необхідність, і вся конструкція має активне значення; sein має значення можливості або необхідності, і вся конструкція набуває пасивного значення.

Функціональна близькість haben і sein до модальних дієслів обмежується їх вживанням. Г. Гельгауз, який досліджував конструкції з haben/sein та інфінітивом, виділив низку значень цих конструкцій, співвідносячи їх

передусім зі значеннями модальних дієслів:

Конструкція «haben + zu + Infinitiv»:

– значення необхідності в розумінні (=müssen):

«Das Flüchtlingshilfswerk der Vereinten Nationen hat laut der Regierung in Nairobi nun zwei Wochen Zeit, Pläne zur Schließung der beiden Lager vorzulegen» [41];

– значення відсутності потреби (=nicht brauchen):

«Sie hat Angst, nie wieder richtig in den Job zurückkehren zu können» [41]

– значення відсутності дозволів (= nicht dürfen):

«Dabei hat Ennahda durch ihr Unvermögen, das Land vernünftig zu regieren, auch unter konservativen Musliminnen und Muslimen an Unterstützung verloren» [41];

– значення вимоги до чогось (= sollen):

«Zu allen Zeiten hat er 50 Meter entfernt von Ufer und Flughäfen zu bleiben» [41];

Конструкція «sein + zu + Infinitiv»:

– значення можливості (=können):

«Wir müssen den Menschen erklären, wie Klimaschutz und Wohlstand dauerhaft für unser Land zu machen sind» [41];

– значення «мати право, дозволити» (=dürfen):

«Frisch gezogene Brandschutzgräben sind zu sehen, während das Flugzeug sich in immer steilere Kurven legt» [43];

– значення «необхідності» (=müssen):

«Bei fast jedem dritten Mietverhältnis sind zudem Mietrückstände zu beklagen» [41];

– значення «відсутньої необхідності» (=nicht brauchen):

«In Graubünden ist es für das Massenscreening keine Abstrichtupfer, keine Test-Container, kein geschultes Personal, und Schlange zu stehen» [42];

– значення «відсутності дозволу» (= nicht dürfen):

«Wir sind nicht zulassen, dass die kommerziellen Interessen dieses oder jenes Herstellers über den Interessen der Menschheit stehen» [41];

– значення «вимоги» (= sollen):

«Sie sind das Land gegen eventuelle äußere Feinde zu verteidigen und die Verfassung zu respektieren» [41].

У нашому дослідженні конструкція «sein + zu + Infinitiv» зустрічалася значно частіше, ніж конструкція «haben + zu + Infinitiv». Це можна пояснити ширшим спектром значень цієї конструкції, а також можливістю не називати виконавця дії. Ця особливість притаманна всім конструкціям з пасивним станом, що особливо важливо для публіцистичних текстів.

Водночас конструкція «haben + zu + Infinitiv» використовується значно рідше. Часто компонентом цієї конструкції стає дієслово tun, яке утворює стійкі словосполучення на кшталт «mit j-m/etw. zu tun haben», що перекладається як «мати справу з кимось/ чимось» або «бути пов'язаним з чимось».

Наприклад. «Das hat ja viel mit unserer Geschichte zu tun» [43].

«Das alte afghanische Königreich und die Stammesstrukturen dagegen hatten mit Demokratie überhaupt nichts zu tun» [43].

«Die jetzige Regierung hat also sehr viel länger die Situation zu verantworten» [43].

Як бачимо, синтаксичні функції інфінітива в сучасній німецькій пресі різноманітні, що дало нам широке поле для опису структурно-семантичних особливостей вживання інфінітива та інфінітивних конструкцій

Дані нашого дослідження показують, що інфінітив у німецькій мові переважно вживається як незмінна частина складеного дієслівного присудка у поєднанні з фінітним дієсловом. Вживання інфінітива як компонента іменної частини присудка, як доповнення або як обставини можливе завдяки синкретизму його властивостей. Використання інфінітивів та інфінітивних конструкцій дозволяє скоротити довжину речення і, таким чином, є одним із засобів мовної економії.

Отже, інфінітивні конструкції в німецькій періодиці виконують такі стилістичні функції:

а) слугують засобом реалізації компресії в синтаксисі, що призводить до економної побудови речення, його конструктивної гнучкості, підтексту або контекстуалізації, що виникає внаслідок синтаксичної конденсації;

б) інфінітивні конструкції, будучи синтаксичними трансформаціями, з одного боку, збільшують довжину речення, а з іншого - речення стає стилістично багатшим;

в) вони мають модальне значення оцінки, яке полягає у передачі ставлення суб'єкта дії до дії, вираженої інфінітивом, а інфінітивні конструкції виступають функціональними синонімами, що виражають ці значення з різним ступенем категоричності;

г) інфінітивні конструкції в реченнях, що містять інформацію, яка підлягає оцінці, виражають узагальнену оцінку.

З'ясовано, що використання інфінітивів та інфінітивних конструкцій є одним із засобів мовної економії. Це позбавляє мовця або автора від необхідності будувати складні підрядні речення і в більшості випадків ці конструкції допомагають скоротити обсяг висловлювання.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило сформулювати такі висновки: фінітно-інфінітивна конструкція - це мікроструктура, яка об'єднує різнорідні конструкції з підрядною системою відношень між її компонентами, одним з яких є інфінітив, що, у свою чергу, є складним найменуванням явищ об'єктивної дійсності.

Проведене дослідження дає змогу поділити всі значення, що передаються фінітно-інфінітивною конструкцією в німецькій мові, на такі типи:

- 1) модальні значення;
- 2) аспектуальні значення, що виражають фазу;
- 3) специфічні значення, які виражаються певною конструкцією лише в німецькій мові і можуть бути передані іншими граматичними засобами в інших мовах.

Отже, можна впевнено стверджувати, що кожен компонент аналізованих конструкцій характеризується власним семантичним значенням, яке функціонально реалізується у фразеологічних зв'язках з іншими німецькими лексемами, але у складі інфінітивних конструкцій вони зазнають певних семантичних змін.

Усе це свідчить про те, що топологічний і структурно-семантичний аналіз напівморфологізованих конструкцій показав, що на їхньому поверхневому рівні виявлено як контактні, так і дистантні відношення членів речення між собою, а на глибинному – граматичні ознаки порівняльних, модальних і каузативних відношень.

Ці утворення використовуються для вираження цілої низки морфологічних значень завдяки своїй монолітній та синкретичній формі. Функціонально вони є економним засобом побудови зв'язного тексту та складного синтаксичного цілого.

Інфінітивні конструкції, будучи синтаксичними трансформаціями,

служать засобом реалізації компресії в синтаксисі, що призводить до економнішої побудови речення, його конструктивної гнучкості, імплікації речень (або ситуації).

Ми також визначили, що інфінітивні конструкції мають модальне значення оцінки з різним ступенем категоричності, не називаючи конкретної особи, яка має безпосереднє відношення до оцінюваних фактів.

Аналіз глибинних синтаксичних зв'язків дозволяє виявити універсальну синтаксичну основу, відповідно до вмотивованості речення.

Так, можна стверджувати, що інфінітив одночасно має дієслівні ознаки, також має категорію відносного часу, способу, а наступним аспектом є те, що інфінітив має потенційне відношення до особи, зберігає дієслівне керування, може мати ряд залежних членів речення (додатки, обставини).

Можна впевнено стверджувати, що інфінітив складається з трьох обов'язкових компонентів, а саме службових або допоміжних дієслів *haben*, *sein*, *lassen*, *bleiben*, *stehen*, *gehen*, які сучасні німецькі лінгвісти називають сполучниками, наступним компонентом є частка *zu* та незмінна, інакше неозначена форма повного дієслова, яка в сучасній синтаксичній науці називається інфінітивом головного дієслова.

Є підстави вважати, що інфінітив поєднується переважно з абстрактними іменниками, які характеризуються значенням дії або стану в широкому розумінні цього слова.

Таким чином, інфінітивні конструкції, будучи функціональним елементом у системі текстів німецьких періодичних видань, являють собою певну систему універсальних правил, яка створює всі можливі комбінації з набору вихідних конструкцій, що мають інваріантні аспектуальні, модальні та варіативні значення. Тобто значення, які використовуються для позначення певної ситуації, а самі ці ситуації можна розглядати як інструмент взаємодії між адресантом і адресатом.

Ми визначили, що семантичний бік інфінітивних конструкцій з

інваріантними модальними значеннями є багатогранним і різноманітним, а деякі компоненти цих конструкцій є нерозривними.

Зафіксовано, що інфінітивні конструкції є найбільш функціональною домінантою публіцистичного дискурсу.

За допомогою інфінітивних конструкцій здійснюється оригінальний експресивний вплив. Концепція редактора поєднується із засобами мови в комунікації з метою звернення до адресатів і використання мови як інструменту для досягнення екстралінгвістичного ефекту.

Дані нашого дослідження показують, що інфінітив у німецькій мові переважно вживається як незмінна частина складнопідрядного речення у поєднанні з фінітним дієсловом. Вживання інфінітива як компонента іменної частини присудка, як доповнення або як обставини можливе завдяки синкретизму його властивостей. Використання інфінітивів та інфінітивних конструкцій дозволяє скоротити довжину речення і, таким чином, є одним із засобів мовної економії.

Отже, інфінітивні конструкції в німецькій періодиці виконують такі стилістичні функції

а) слугують засобом реалізації компресії в синтаксисі, що призводить до економної побудови речення, його конструктивної гнучкості, підтексту, або контекстуалізації, що виникає внаслідок синтаксичної конденсації;

б) інфінітивні конструкції, будучи синтаксичними трансформаціями, з одного боку, збільшують довжину речення, а з іншого - речення стає стилістично багатшим;

в) вони мають модальне значення оцінки, яке полягає у передачі ставлення суб'єкта дії до дії, вираженої інфінітивом, а інфінітивні конструкції виступають функціональними синонімами, що виражають ці значення з різним ступенем категоричності;

г) інфінітивні конструкції в реченнях, що містять інформацію, яка підлягає оцінці, виражають узагальнену оцінку.

З'ясовано, що використання інфінітивів та інфінітивних конструкцій є одним із засобів мовної економії. Це позбавляє мовця або автора від необхідності будувати складні підрядні речення і в більшості випадків ці конструкції допомагають скоротити обсяг висловлювання.

У межах отриманих результатів дослідження можна окреслити перспективу подальших розвідок у напрямку вивчення інфінітивних конструкцій у сучасній німецькій мові.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Власов Є. Н., Куленко В. Є. Керування дієслів, прикметників та іменників у німецькій мові. Вінниця : Нова книга, 2013. 150 с.
2. Власов Є. Н., Куленко В. Є. Прийменники. Німецько-українські відповідники. Вінниця : Нова книга, 2002 с.
3. Зарицький М. С. Переклад: створення та редагування. Київ : Парламентське вид-во, 2019. 120 с.
4. Влох І. Ю., Садовий Д. О., Семиразум І. Ю. Особливості перекладу фахових термінів німецькою мовою. *Мова і міжкультурна комунікація: теорія та практика : колективна монографія / за наук. редакцією Н. Сизоненко*. Київ. Видавництво Ліра-К, 2023. С. 18 – 20.
5. Карабан В. І., Борисова О. В. Попередження інтерференції мови оригіналу в перекладі: Навчальний посібник. Вінниця : Нова книга, 2020. 205 с.
6. Кияк Т. Р. Перекладознавство (німецько-український напрям): підручник. Київ : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2018. 543 с.
7. Кияк Т. Р., Огуй О. Д., Науменко А. М. Теорія і практика перекладу. Вінниця : Нова Книга, 2006. 592 с.
8. Комар Л. Фразеологія як наука та її предмет дослідження. Молодь і ринок №3. 2011. С. 128–132.
9. Коптілов В. В. Теорія і практика перекладу. Київ: Юніверс, 2019. 280 с.
10. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): Підручник. Вінниця : Нова Книга, 2019. 448 с.
11. Кудіна О. Країни, де говорять німецькою. Вінниця : Нова книга, 2003. 348 с.
12. Куленко В. Є., Власов Є. Н. Deutsch. Вінниця : Нова книга, 2004. 246 с.

13. Лисенко Г. Л., Баклан І. М., Чепурна З. В. Основи перекладу – міст між теорією і практикою (німецько-український напрям). URL : <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/29034>
14. Кудіна О. З німецькою мовою по всьому світу: Українсько-німецький розмовник. Київ : Вид. центр «Проствіта», 2011. 117 с.
15. Лисенко Г. Л., Чепурна З. В. Ідіома як основний носій інформації у німецькомовних заголовках. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острог : Вид-во НаУОА, 2019. Вип. 8, грудень. С. 36–38. URL : <https://journals.oa.edu.ua/Philology/article/download/2669/2439/>
16. Літвінчук І. М. Прагматика емотивного тексту : автореф. канд. філол. наук. Київ , 2000. 17 с.
17. Лисенко Е. І. Вступний курс фонетики німецької мови. Вінниця : Нова книга, 2007. 119 с.
18. Марахова А.Ф. Мова сучасних ділових документів. Київ : Наукова думка, 2018. 140 с.
19. Назаркевич Х. Основи перекладознавства. Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2010. 298 с.
20. Паламар Л. М., Кацавець Г. М. Мова ділових паперів. Київ : Либідь, 2017. 208 с.
21. Плотницька І. М. Ділова українська мова. Навчальний посібник. 3-тє видання. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 256 с.
22. Піддяча К. Р. Явище компресії в перекладі інструкцій з експлуатації (на матеріалі текстів німецько-українськ ої мовної пари) : дис. магістр. Київ : «КПІ ім. Ігоря Сікорського», 2018. 101 с.
23. Пономаренко А. Ю. Фразеологічні одиниці з демінутивним та аугментативним компонентом у сучасній українській мові : дис... канд. філол. наук: 10.02.01. Ніжин, 2003. 240 с.

24. Русанівський В. Структура лексичної і граматичної семантики. Київ : Вища школа, 1988. 240 с.
25. Савченко Л. Презентація термінопонять етнофразеології. *Вісник Національного ун-ту «Львівська політехніка» «Проблеми української термінології»*. Львів, 2014. С. 147 – 151.
26. Селіванова О. Нариси з української фразеології (психокогнітивний та етнокультурний аспект). Черкаси : Брама, 2004. 276 с.
27. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля, 2006. 716 с.
28. Стрельченко Н. Категорія предикативності в питаннях-перепитах. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Острог, 2015. С. 233 – 236.
29. Мамалига Л. М., Скляр Л. Л. Граматика німецької мови. Морфологія. Київ : Вища школа, 2000. 280 с.
30. Тарануха Т. «фразеологічні одиниці на позначення рис характеру людини з компонентами-зооморфізмами в українській та німецькій мовах». *Наукові записки. Серія: Філологічні науки (мовознавство): Випуск 95. у 2 ч.* Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В.Винниченка, 2011. 580 с.
31. Bartling H. Grundzüge der Volkswirtschaftslehre. München : Verlag Franz Vahlen, 2000. 319 s.
32. Burger H. Handbuch der Phraseologie. URL : https://books.google.com.ua/books?redir_esc=y&hl=ru&id=cZRKdDxrXgC&q=Phreseologie#v=onepage&q=Phreseologie&f=false
33. Glinz H. Die innere Form des Deutschen. Eine neue deutsche Grammatik. Bern : München: Franke, 2002. 505 s.
34. Griesbach H. Das deutsche Verb: Form, Gebrauch, Funktion, Stellung. München : Max Hueber Verlag, 2007. 276 s.
35. Griesbach H. 4 000 deutsche Verben: ihre Formen und ihr Gebrauch. Ismaning : Max Hueber Verlag, 2001. 173 s.

36. Hahn W. von Fachkommunikation: Entwicklung - Lingwistische Konzepte- Betriebliche Beispiele. Berlin : New-Your: de Gruyter, 2003. 139 s.
37. Hale K. On argument strecture and the lexical expression of syntactic relations. Hale : MITPress, 1993. 46 p.
38. Harman G. Cogitive science? The making of cognitive science. Cambridge (Mass.), 2008. P. 258 – 268.
39. Helbig G. Wörterbuch zur Valenz und Distribution deutscher Verben. Leipzig : Verlag, 2005. 307 s
40. Hering A. Geschäftskommunikation. Київ : Методика, 2000. 240 с.
41. Hoffmann L. Kommunikationsmittel der Fachsprache. [2 Aufl.]. Berlin : Akademie Verlag, 2014. 307 s.
42. Hohle T. Über Komposition und Derivation der Konstituentenstruktur von Wortbildungsproduktion im Deutschen. Zeitschrift für Sprachwissenschaft. 2012. H. 1. S. 76–112.
43. Jelitte H. Wortbildung und Text. Die Beziehungen der Wortbildung zu bestimmten Sprachebenen und sprachwissenschaftlichen Richtungen. H. Jelitte Frankfurt: Peter Lang, 2011. S. 153–197.
44. Fleischer H. Starke und unregelmäsige Verben im Deutschen: mit Beispielen und Übungen zur Ausländer. Aufl. Leipzig : VEB Verlag Enzyklopädie, 2001. 263 s.
45. Fleischer W. Grundzüge der Wortbildung des Verbs in der deutschen Sprache der Gegenwart. Leipzig : VEB Verlag Enzyklopädie, 2017. H. 4. S. 1–16.
46. Fleischer W. Stilistik der deutschen Sprache. Leipzig : VEB Verlag Enzyklopädie, 2005. 260 s.
47. Fleischer W. Wortbildung der deutschen Gegenwartssprache. Tübingen : Max Niemeyer Verlag, 2005. 382 s.
48. Kautz Ulrich. Das Handbuch Didaktik des Übersetzens und Dolmetschens. München : Iudicium, 2002. 235 s.

49. Nord Ch. Das Verhältnis des Zieltextes zum Ausgangstext Handbuch Translation. Tübingen : Stauffenburg Verlag, 1998. S. 141–144.
50. Resch R. Die Rolle der muttersprachlichen Kompetenz Handbuch Translation. Tübingen : Stauffenburg Verlag, 2008. S. 343–345.
51. Schemann H. Deutsche Redensarten. Stuttgart : Stauffenburg Verlag, 2000. 311 s.
52. Schiffmann-Seelos K. Zwillingsformeln und komparative Phraseologismen Thematisierung und didaktische Möglichkeiten im Fremdsprachenunterricht. Fachdidaktische Hausarbeit. Innsbruck : Verlag, 2013. 30 s.
53. Schlentner P. Gehart Hauptmann: Lebensgang und seine Dichtung. Vero Verlag, 2019. 296 s.
54. Schneider W. Speak German! Warum Deutsch manchmal besser ist. Reinbek : Rowohlt Verlag, 2008. 125 s.
55. Schulze J. Gehart Hauptmann: Das Abenteuer meiner Jugend. Berlin : Verlag, 2021. 602 s.
56. Seiler F. Deutsche Sprichwörterkunde. München: Vogelverlag, 2002. 421 s.
57. Snell-Hornby M. Translation (Übersetzen/Dolmetschen) Translationswissenschaft. Tübingen : Stauffenburg Verlag, 2008. S. 37–38.
58. Waldman C. Encyclopedia of European peoples. New York, 2006. 952 p.
59. Wanzeck C. Zur Etymologie lexikalischer Farbwortverbindungen. Amsterdam : Verlag, 2013. 419 s.
60. Wiegand H. Internationale Bibliographie zur germanistischen Lexikographie und Wörterbuchforschung. Berlin, 2015. 693 s.
61. Willmans W. Deutsche Grammatik. Zweite Abteilung: Wortbildung [2. Aufl.]. Strassburg: Verlag von Karl J. Trübner, 1999. 671 s.
62. Wurzel W. U. Derivation, Flexion und Blockierung. Zeitschrift für Phonetik. Sprachwissenschaft und Kommunikationsforschung. Berlin, 2008. S. 179–198.

ДОДАТКИ

Додаток А

Публікації в наукових та науково-практичних джерелах